

สารบัญ

บทเบื้องต้น : ความสัมพันธ์ของงบประมาณแผ่นดิน การคลังสาธารณะ กฎหมายการคลัง และกฎหมายภาษีอากร.....	15
บทที่ 1 ความหมายของกฎหมายภาษีอากร.....	23
1.1 ลักษณะของภาษีอากร	27
1.1.1 ลักษณะบังคับ (Caractère obligatoire)	28
1.1.2 ลักษณะการเป็นรายได้ที่มีไว้ครอบคลุมรายจ่ายสาธารณะและมีลักษณะ การเป็นรายได้ที่ไม่เป็นผลประโยชน์ตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษีใน ทันที (Caractère non-contrepartie immédiate)	31
1.1.3 ลักษณะการเป็นส่วนแบ่งภาระสาธารณะในรูปแบบของเงินตรา (un prélèvement pécuniaire) และลักษณะการเป็นรายได้ที่ถาวร (Caractère définitif)	32
1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับกรกำหนดค่าตอบแทนการให้บริการสาธารณะในระบบ กฎหมายการคลังฝรั่งเศส	33
1.2.1 ความหมายของอากร (Tax)	34
1.2.2 ความหมายของค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนการให้บริการสาธารณะ	36
1.3 พัฒนาการทางความหมายของภาษี	50
1.3.1 ส่วนอากร (Impôt-tribut)	51
1.3.2 การแลกเปลี่ยน (Impôt-échange)	54
(1) ทฤษฎีเบี้ยประกันภัย : Prime d'assurance	55
(2) ทฤษฎีการชำระราคา : (Prix)	56
1.3.3 หน้าที่ทางสังคม (Impôt-solidarité)	57

บทที่ 2 ที่มาของภาษีอากรไทย.....	61
2.1 แนวความคิดทางสังคมวิทยาภาษี	62
2.1.1 การกวาดต้อนผู้คนและทรัพย์สิน	63
2.1.2 การเก็บบรรณาการ	64
2.1.3 การเกณฑ์แรงงาน	66
2.1.4 การเสียภาษีอากร	69
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการจัดเก็บภาษีกับระบบเศรษฐกิจและสังคม	70
2.2.1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและอุปสรรคต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อรูปแบบภาษีอากร	71
(1) เศรษฐกิจแบบพาณิชย์นิยมและภาษีอากร	71
(2) เศรษฐกิจแบบพอเพียงชีพและภาษีอากร	71
(2.1) การเก็บเกี่ยวผลผลิต	72
(2.2) การคำนวณผลผลิต	72
2.2.2 สภาพสังคมที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน	73
(1) ทศนคติของประชาชนกับการจัดเก็บภาษี	74
(2) ลักษณะการปกครองของอาณาจักรไทยโบราณ	75
(2.1) การดำเนินนโยบายการปกครองในฐานะผู้ป้องกันประเทศ	75
(2.2) การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจในฐานะพ่อค้า	76
บทสรุป	76
บทที่ 3 หลักการทั่วไปของกฎหมายภาษีอากร.....	79
3.1 หลักการทำได้ (Rendement)	80
3.1.1 การทำได้ดี	80
3.1.2 ความมั่นคง	81
3.1.3 ความยืดหยุ่น	81
3.2 หลักการบริหารภาษีอากร	81
3.2.1 หลักการบริหารภาษีที่ดีของ Adam Smith	82
(1) หลักความเป็นธรรม	83
(2) หลักความแน่นอน	86
(3) หลักความสะดวก	90
(4) หลักความประหยัด	91

3.2.2 หลักเกณฑ์การบริหารภายในปัจจุบัน	92
(1) หลักการยอมรับ	92
(2) หลักการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ	92
(3) หลักการทำรายได้	93
(4) หลักการยืดหยุ่น	93
3.3 หลักการภาษี	93
3.3.1 ความหมายและลักษณะของภาระภาษี	94
(1) ภาระภาษีตามกฎหมาย (Incidence de droit)	94
(2) ภาระภาษีที่แท้จริง (Incidence de fait)	94
3.3.2 การผลักภาระภาษี	95
(1) ขั้นตอนการผลักภาระภาษี	97
(2) เงื่อนไขที่นำไปสู่การผลักภาระภาษี	97
บทที่ 4 หลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากร.....	99
4.1 หลักความชอบด้วยกฎหมายภาษีอากร	100
4.1.1 หลักการตกลงยินยอมทางภาษี	107
4.1.2 การกำหนดข้อบังคับบังคับของกฎหมายภาษีอากร	112
4.1.3 การควบคุมการบังคับใช้กฎหมายภาษีโดยองค์กรตุลาการ	115
4.1.4 ความเป็นเอกเทศของกฎหมายภาษีอากร	116
(1) วิเคราะห์ขอบเขตของหลักความชอบด้วยกฎหมายภาษีอากร	122
(1.1) การบัญญัติกฎหมายภาษีอากรส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติ	122
(1.2) องค์กรนิติบัญญัติเป็นผู้มีอำนาจตราบทบัญญัติภาษีอากร	124
(2) วิเคราะห์ข้อจำกัดของหลักความชอบด้วยกฎหมายภาษีอากร	139
(2.1) การห้ามฝ่ายนิติบัญญัติเริ่มทางการคลัง	139
(2.2) หลักการควบคุม (ภายหลัง) ไม่ให้ตราบทบัญญัติขัดกับรัฐธรรมนูญโดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	142
4.2 หลักความเสมอภาคทางภาษีอากร	142
4.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคทางภาษี	166
4.2.2 การจำแนกประเภทความเสมอภาคทางภาษี	167
(1) ความเสมอภาคในเชิงคณิตศาสตร์	167
(2) ความเสมอภาคในเชิงข้อเท็จจริงหรือส่วนบุคคล	168

4.3	หลักการบังคับใช้เป็นการทั่วไปของกฎหมายภาษีอากร	172
4.3.1	หลักแห่งความได้สัดส่วน	173
4.3.2	หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	176
4.4	หลักความเป็นกลางและการแทรกแซงทางภาษี	183
4.4.1	แนวความคิดของนักการคลังยุคเก่า : ความเป็นกลางทางภาษี	186
	(1) การกำหนดลักษณะของรายจ่ายสาธารณะ	186
	(2) ที่มาและแนวความคิดเรื่องหลักความเป็นกลางทางภาษี :	
	เป้าหมายการศึกษาวิชาการคลังมหาชน	188
	(2.1) วิธีการจัดหารายได้และการใช้รายได้	188
	(2.2) การแบ่งสรรภาระสาธารณะ	189
	(2.3) หลักความเท่าเทียมกันในการแบ่งสรรภาระสาธารณะ	189
4.4.2	แนวความคิดของนักการคลังยุคใหม่ : การแทรกแซงทางภาษี	189
	(1) การกำหนดลักษณะของรายจ่ายสาธารณะ	190
	(2) ที่มาและแนวความคิดเรื่องหลักการแทรกแซงทางภาษีและ	
	เป้าหมายการศึกษาวิชาการคลังมหาชน	193
4.4.3	วิชาการคลังมหาชนในทัศนะของนักการคลังยุคเก่า และนักการคลังยุคใหม่	193
4.4.4	วิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวความคิดเกี่ยวกับหลักความเป็นกลางและการแทรกแซงทางภาษีกับระบบกฎหมายการคลังของไทย	194
บทที่ 5	โครงสร้างกฎหมายภาษีอากร.....	199
5.1	การกำหนดฐานภาษี	202
5.1.1	กรอบความคิดทางสังคมวิทยา	203
	(1) รูปแบบของภาษีต้องสอดคล้องกับหลักการบริหารภาษีที่ดีของ Adam Smith	204
	(2) รูปแบบของภาษีต้องสอดคล้องกับระบบภาษีและโครงสร้างทางสังคมของรัฐ	204
	(2.1) ความหมายของระบบภาษี	205
	(2.2) การจำแนกประเภทของระบบภาษี	205
	(2.2.1) ระบบภาษีเดี่ยว	205
	(2.2.2) ข้อจำกัดการจัดเก็บภาษีเดี่ยว	206

(2.2.3) ระบบภาษีรวม	207
(2.3) ลักษณะโครงสร้างทางสังคม	208
(2.3.1) ปัจจัยทางสังคม	208
(2.3.2) ปัจจัยทางการเมืองและการบริหาร	209
(2.3.3) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	211
5.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดสิ่งที่เป็นมูลเหตุให้มีการเสียภาษี	212
(1) การจำแนกประเภทภาษีอากรตามลักษณะทางสังคม	212
(1.1) ภาษีบุคคล	213
(1.1.1) ภาษียาสูบ หรือภาษีสรรพสามิต	214
(1.1.2) ภาษียาสูบที่แบ่งตามลำดับขั้นของบุคคล	214
(1.2) ภาษีวัตถุ	217
(2) การจำแนกประเภทภาษีอากรตามลักษณะทางเศรษฐกิจ	218
(2.1) ฐานเงินได้	219
(2.1.1) การแบ่งประเภทเงินได้ตามลักษณะแหล่งที่มา	220
(2.1.2) การแบ่งประเภทเงินได้ตามลักษณะของหน่วยภาษี	220
(2.1.3) ความหมายของเงินได้	220
ก. เงินได้ตามนัยของกฎหมายแพ่ง	221
ข. เงินได้ตามนัยทางเศรษฐศาสตร์	222
ค. เงินได้ตามนัยทางบัญชี	224
ง. เงินได้ตามนัยทางกฎหมายภาษีอากร	226
(2.1.4) ขทวิเคราะห์การกำหนดสิ่งที่เป็นมูลเหตุให้มีการเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร	232
(2.2) ฐานทรัพย์สินหรือทุน (ความมั่งคั่ง)	239
(2.2.1) ความหมายของทรัพย์สิน	240
(2.2.2) แนวทางการจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สิน	240
(2.2.3) ประเด็นที่พึงพิจารณากำหนดการจัดเก็บภาษีจากฐานทรัพย์สิน	240
(2.2.4) ข้อดีของการจัดเก็บจากฐานทรัพย์สิน	241
(2.2.5) การจำแนกประเภทภาษีทรัพย์สิน	242
ก. ภาษีทรัพย์สินโดยทั่วไป	243
1) ภาษีภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ	243
2) ภาษีมรดก	243

ข. ภาษีทรัพย์สินเฉพาะอย่าง	247
1) ทรัพย์สินที่ครอบครอง	247
2) ทรัพย์สินที่โอนเปลี่ยนมือ	264
(2.3) ฐานการใช้จ่ายหรือการบริโภค	266
(2.3.1) ความหมายของภาษีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค	266
(2.3.2) การจำแนกความแตกต่างระหว่างฐานภาษีทรัพย์สินและฐานภาษีการใช้จ่าย	267
(2.3.3) ประเภทของภาษีเพื่อการบริโภค	268
(3) การจำแนกประเภทภาษีอากรตามหลักภาระภาษี	268
5.2 การกำหนดวิธีการคำนวณภาษี	269
5.2.1 การประเมินฐานภาษี	271
(1) กรณีการประเมินฐานภาษีเงินได้	272
(2) กรณีการประเมินฐานภาษีทรัพย์สิน	274
(3) กรณีการประเมินฐานภาษีการบริโภค	274
5.2.2 การกำหนดอัตราภาษี	276
(1) การกำหนดอัตราตามส่วนเฉลี่ย	276
(2) การกำหนดอัตราภาษีตายตัว	277
5.2.3 แนวทางในการกำหนดสัดส่วนของอัตราภาษี	277
(1) อัตราภาษีคงที่หรืออัตราภาษีตามส่วน	277
(2) อัตราภาษีก้าวหน้า	277
(3) อัตราภาษีถอยหลัง	278
5.3 การกำหนดวิธีการยื่นแบบแสดงรายการและการจัดเก็บภาษี	279
5.3.1 การประเมินเรียกเก็บภาษี (การยื่นรายการเสียภาษี)	280
(1) การประเมินภาษีโดยเจ้าพนักงาน	280
(2) การประเมินภาษีโดยผู้เสียภาษีประเมินตนเอง	281
5.3.2 หน่วยงานที่จัดเก็บภาษี	292
(1) ระบบการจัดเก็บภาษีที่กระทำโดยผู้จัดเก็บ	292
(2) ระบบการจัดเก็บภาษีของนายอากรเอกชน	292
(3) ระบบการจัดเก็บภาษีที่กระทำโดยเจ้าพนักงานของรัฐ	296
5.3.3 วิธีการชำระภาษี	294
(1) การชำระภาษีโดยตรง	294
(2) การชำระภาษีโดยอ้อม	294

บทที่ 6 การระงับข้อพิพาททางภาษีอากร.....	297
6.1 ขอบเขต ความหมายและลักษณะของข้อพิพาททางภาษี.....	298
6.1.1 ความหมายของข้อพิพาททางภาษี.....	298
6.1.2 การจำแนกประเภทของข้อพิพาท.....	299
(1) ลักษณะของข้อพิพาททางแพ่ง.....	299
(2) ลักษณะของข้อพิพาทในคดีปกครอง.....	300
(3) ลักษณะของข้อพิพาททางภาษีอากร.....	303
6.1.3 ลักษณะของคดีภาษีอากร.....	303
6.2 การระงับข้อพิพาทภายในฝ่ายปกครอง.....	306
6.2.1 การร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองผู้ออกคำสั่งประเมินภาษีอากร.....	306
6.2.2 การขอให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานประเมินภาษีทบทวนคำสั่งประเมินภาษีอากร.....	310
6.2.3 การอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์.....	310
6.3 การระงับข้อพิพาทในชั้นศาล.....	318
6.3.1 คดีอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานหรือคณะกรรมการตามกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร.....	318
6.3.2 คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องของรัฐในหนี้ค่าภาษีอากร.....	319
6.3.3 คดีพิพาทเกี่ยวกับการขอคืนค่าภาษีอากร.....	320
6.3.4 คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามข้อผูกพันซึ่งได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่การจัดเก็บภาษีอากร.....	321
ภาคผนวก.....	323
บรรณานุกรม.....	379